

Kristen-muslimsk dialog og samarbejde på verdensplan

Af Lissi Rasmussen, stiftspræst dr.theol.

For første gang i verdenshistorien var så mange repræsentanter fra de store internationale kristne og muslimske organisationer samlet på ét sted for at tale om dialog og samarbejde i fremtiden. Mødet foregik i Geneve den 16.-18.okt. og var sponsoreret af Kirkernes Verdensråd (KV). Foruden KVs generalsekretær, Konrad Raiser og ærkebiskop Michael Fitzgerald, præsident for Vatikanets Pavelige Råd for Interreligiøs Dialog deltog generalsekretærer for Organisationen for Islamisk Konference (OIC), Den Muslimske Verdensliga, World Muslim Congress, Islamic Call Society og Islamic Society of North America, som er den største muslimske organisation i USA. Også ledere af to forskellige iranske dialogorganisationer deltog. Dertil kom biskopper og repræsentanter fra forskellige kirkesamfund, både ortodokse og protestantiske samt en række forskere og dialog-aktive kristne og muslimer fra alle dele af verden. I alt var vi 40 deltagere

Formålet med mødet var at gøre kritisk status over den nuværende situation med hensyn til forholdet mellem de to trossamfund i verden, at foretage en evaluering af, hvad der er opnået og forsøgt gennem forskellige dialogaktiviteter samt at drøfte, hvilke områder vi bør prioritere i forbindelse med vores fælles indsats de næste fem år. Hvordan skaber vi den tillid og gensidige forståelse, der er nødvendig for at modvirke forsøg på udnyttelse af religiøse forskelle til egne destruktive mål?

Formålet var altså ikke at diskutere teologiske forskelle og ligheder eller drøfte, om dialog er mulig. At dialog er mulig, var forudsat og blev rigeligt bekræftet af de mange repræsentanter, der kunne berette om lokale initiativer blandt kristne og muslimer til at forbedre sameksistensen i deres lande. At dialog er nødvendig stod heller ikke til diskussion. Alle var enige om, at som verden ser ud, er der ingen anden vej. Spørgsmålet var således ikke, om men hvordan vi skal føre dialog, og hvordan vi kommer videre end blot til at tale sammen, nemlig til helt konkret også at arbejde sammen. Det var således en meget praksisorienteret konference, hvor udgangspunktet var bevidstheden om de seneste og aktuelle begivenheder, der har haft indflydelse på forholdet mellem de to trossamfund rundt omkring i verden, første og fremmest terrorangrebet i New York den 11.sept. sidste år, truslerne om krig mod Irak og den endeløse smerte og lidelse i Palæstina, specielt i vores fælles by, Jerusalem. Der sker i dag en globalisering af lokale konflikter, så at konflikter i én del af verden får konsekvenser i andre dele af verden, hvor misforståelser og gensidig mistillid udnyttes af magtbegærlige politikere og ekstremister til at sætte befolkningsgrupper op imod hinanden. Hvordan kan vi deglobalisere lokale konflikter?

Tre hovedområder blev behandlet i tre grupper, nemlig den fælles bestræbelse på 1) at skabe retfærdighed og overvinde vold, 2) at tilvejebringe fælles og ligeværdig medborgerskab og støtte menneskerettighederne samt 3) at lytte til hinanden og arbejde sammen i uddannelse og fortolkning. På baggrund af gruppesamtalerne blev der hen mod slutningen af konferencen udfærdiget en rapport, som alle deltagerne tilsluttede sig, og som kunne danne grundlag for videre samarbejde.

Rapporten udtrykker en fordømmelse af terrorisme, brug af vold og undertrykkelse, af udnyttelse af religion og forvrængning af vore to trosretningers lære. Det bekræftes, at kristne og muslimer deler samme principper om fred, retfærdighed og menneskelig værdighed for alle. Uddannelsens rolle understreges som vigtig i arbejdet for at skabe tillid og forsoning. Der må her være et samarbejde mellem kristne og muslimer, f.eks. i udviklingen af læseplaner, lærebøger og læreruddannelse.

Det gik desuden som en rød tråd gennem både rapporten og konferencen i det hele taget, at vi som troende kristne og muslimer har en fælles forståelse af menneskets værdighed som skabt af Gud, og på det grundlag bekræfter vi individets og gruppens fundamentale menneskerettigheder, som de udtrykkes i FN's menneskerettighedserklæring, og de gensidige

forpligtelser, der udspringer af disse rettigheder. Alle, uanset religion, race, etnicitet, køn og klasse er berettiget til fulde og ligeværdige borgerrettigheder, til ytringsfrihed og religionsfrihed, hvor de end bor. Det betyder, at enhver skal have frihed til at tilhøre den religion, han eller hun ønsker - dvs. også til at skifte religion - og at det er statens pligt at beskytte alle trossamfunds fulde og ligeværdige ret til at organisere sig og deltage behørigt i det offentlige rum.

Endelig udtrykker rapporten en dyb bekymring for, at globaliserede markeder og informationssystemer truer med at skabe nye undertrykkelsesstrukturer og således fodrer ekstremister og militante aktører og fremprovokerer voldshandlinger. Derfor opfordrer deltagerne på den ene side politiske ledere til at modsætte sig fristelsen til at ty til simplistiske og populistiske midler og gøre hele befolkningsgrupper til syndebukke. På den anden side opfordres religiøse ledere til at modarbejde al udnyttelse af social, økonomisk og anden uretfærdighed til at opildne til religiøst had og mistænkeliggørelse. Kristne og muslimske ledere bør finde måder at arbejde sammen på for at fremme dialogkultur og gensidig tillid. Gennem hele konferencen var der blandt både kristne og muslimer en tydelig vilje til at udvikle en fælles og velforberedt indsats i forhold til de problemer vi står overfor, både internationalt, nationalt og lokalt. Gensidighed, tillid og samarbejde var tre gennemgående begreber. Og det lykkedes at komme ud over blot at udveksle store ord og hensigtserklæringer. Samtidig var der heller ikke forsøg på at undvige de sensitive emner, vi er uenige om. Men verdenssituationen, konflikterne rundt omkring i verden tvinger os til at komme længere, tvinger os til at samarbejde.

Undertegnede var sat til at lede gruppen om retfærdighed og vold. Generalsekretæren for den største muslimske organisation i USA fortalte her gribende om de mange kristen-muslimske initiativer og den gensidige støtte, kristne og muslimer har udvist mange steder i USA for at genopbygge tilliden mellem dem. Umiddelbart efter den 11.sept. kom kristne ledere til islamiske centre for at støtte muslimerne. "Hvis ikke det var for de kristne, havde vi muslimer ikke klaret det", sagde han. Det var stærke ord - især for en som mig, der kommer fra et land, hvor den modsatte udvikling har været dominerende, og polarisering og mistænkeliggørelse af muslimer har taget til siden terrorangrebet.

Det blev på mange måder en konference, der viste fremgang i måden at tænke om dialog og samarbejde på. Jeg har deltaget i mange internationale dialogkonferencer gennem de sidste 25 år. Men oftest har det været konferencer, arrangeret enten af muslimer eller af kristne, hvor den anden part dukker op, fordi man er inviteret. Her var det anderledes. Konferencen var forberedt af to kristne og to muslimer i fællesskab. Ingen af parterne ejede dialogen. Alle var vi der på samme præmisser og var bevidste om at have et ansvar i forhold til samtalen og samarbejdet.

En af deltagerne, en nigeriansk overimam fra Kaduna, der sammen med en anglikansk biskop kæmper for at skabe fred og dialog mellem kristne og muslimer i Nigeria, var ovenud lykkelig under hele konferencen. Nu havde han mødt højtstående muslimer, som var kendt og respekteret af muslimer i Nigeria, og han havde oven i købet billeder af dem. Han glædede sig til at komme hjem til sine muslimske brødre og søstre og vise dem billederne af disse muslimske ledere i dialogmøde med kristne. Så ville de helt sikkert lytte til ham. Jeg sagde til ham, at jeg også glædede mig til at komme hjem og vise billeder og fortælle om, hvilke højt respekterede kirkelige overhoveder jeg mødte i samtale og samarbejde med muslimer som noget helt naturligt. Måske vil mine trosfæller så også lytte til de kræfter, der taler imod mistænkeliggørelse og skyttegravskrig og for gensidig respekt og samarbejde.

Da jeg kom hjem til København og åbnede avisen, syntes den stadige debat om, hvorvidt dialog overhovedet er mulig, unægtelig noget provinsiel og bagudrettet. Er muslimer værd at samtale med, spørger man, før de bliver som vi gerne vil have dem til at være? Spørgsmålet om, hvad vi kan gøre sammen og hvordan, hvilket havde været hovedanliggendet i Geneve, synes stadig at ligge langt udenfor den danske horisont. Mon billederne fra Geneve kan hjælpe på det?